

”Sagt av Borten

Om mistankene om telefonavlytting:

– Det var jo slik at kona mi Magnhild, når hun snakket med venninner på telefon fra statsministerboligen, sa at nå «fikk hun ta en trønderkrone slik at de får noe på plata si».

Om de fjernsynsoverførte høringene:

– Min erfaring som pro-vinsboer er at jeg ikke lenger blir så henfallen til å tro på disse eventyravisene fra Oslo. Nå kan vi jo se selv hva som skjedde.

Om makulering av arkivmateriale i e-tjenesten:

– Vi er jo veldig strenge på at kjøpmenn skal oppbevare alle bilag i ti år, men når man driver med så alvorlige ting som å tukle med andre menneskers ve og vel, kan man makulere over natten.

Om sitt eget syn på overvåkingstjenesten:

– Jeg sa i Stortinget i 1967 at overbevisninger skal være overvåkingsfrie, enten det gjelder politikk, ideologi eller religiøsitet. Det har jeg stått på siden.

Om motivene for ulovlig overvåking:

– Man blir miljøskadet ganske fort. Vi ser jo hvordan det ikke gikk mange år i DDR før det ble opprettet en egen avdeling i STASI som hadde som oppgave å spionere på de andre.

0
– Var Haakon Lies motiv å bekjempe kommunistene eller å vinne valget for AP?
– Motivet om å bekjempe kommunistene hadde han sterkt og usminket, men han kombinerte det jo elegant med det andre motivet.

– Var det slik at Borten-regjeringen bar staur i sikkerhetspolitikken?

– Nei.

– Da var altså ikke Kåre Willoch en slik staur?

– Nei, jeg tror ikke han var vokst opp til å bli en slik på den tiden.

MED PÅ NOTENE: Per Borten viste under høringen at han husker godt.

AP 22/1-98

- Media varslet om invasjon

Det var media, ikke e-tjenesten, som varslet Norges statsminister om Sovjets invasjon i Tsjekkoslovakia i 1968.

OLAV TRYGGE STORVIK
FINN EIRIK STRØMBERG (foto)

Det kom frem da tidligere statsminister Per Borten i går forklarte seg for Stortingets kontrollkomité om de hemmelige tjenester. – Heller ikke fra NATO fikk vi noe varsel om den forestående invasjonen. Vi snakket mye om dette i Regjeringen, sa Borten.

Den tidligere statsminister mente tausheten på NATO-hold var bevisst. – Vi fikk ikke engang svar på vår forespørsel, hevdet han. Borten fortalte at han noe senere var på besøk i Vest-Tyskland og den vesttyske kansler Kurt-Georg Kiesinger fortalte ham at Bonn hadde opplevd akkurat det samme; at USA ikke orienterte sine forbundsfeller. – Av dette trakk vi den lærdom at USA ønsket å vende tilbake til status quo, gjenopprettelse av den sovjetiske innflytelsessfære i Tsjekkoslovakia. Det var jo det man var blitt enige om under Jalta-

konferansen hvor de allierte under krigen delte Europa mellom seg, mente Borten.

Tsjekkoslovakia

Komitéen ble meget interessert i Bortens opplysninger om Tsjekkoslovakia-krisen. Særlig Carl I. Hagen (fr.p.) boret videre på dette punkt. Han ønsket å vite om det manglende varsel fra e-tjenesten ble diskutert i regjeringens sikkerhetsutvalg eller tatt opp formelt i NATO. Borten kunne imidlertid ikke huske diskusjoner i sikkerhetsutvalget, og saken ble heller ikke reist formelt i NATO, men luftet underhånden. Borten mente det ville vært vanskelig å ta det opp formelt i alliansen.

Under høringen lot han det flere ganger skinne gjennom at etter hans syn var Norge noe nær en slags vasallstat under USA på denne tiden, og han tok sin del av ansvaret for det. Som et lite eksempel nevnte han den amerikanske visepresident Hubert Humphreys tilstedeværelse ved Trygve Lies begravelse. – Vi hadde allerede utstedt adgangskort, men etter amerikansk krav måtte vi inndra dem og utstede nye. Det skulle vi selvfølgelig ikke gjort, sa Borten.

Som statsminister fant han også U-2-affæren belastende selv om det fant sted før hans tid. – Jeg fikk ingen orientering av Einar Gerhardsen eller andre om denne saken da jeg tiltrådte som statsminister, sa han. Han mente det hadde vært naturlig, og opplyste at han senere kom opp i en vanskelig situasjon i en samtale med den sovjetiske statsminister Aleksej Kozygin på grunn av U-2-saken.

Russerne var mistenksomme og motsatte seg bygging av en telemetri-stasjon i Ny Ålesund på Svalbard. Fra norsk side ble det argumentert med at det dreide seg om en internasjonal forskningsstasjon. Da var det Kozygin på Bortens kontor uttalte: – Jeg er tilfeldigvis ingeniør og vet at en slik stasjon med et håndgrep kan forvandles til en etterretningsstasjon, og dere vet jo ikke hva som skjer i deres eget land. Dermed var jeg sjakk matt, forklarte Borten.

Per Borten er sterkt i tvil om det er behov for hemmelige tjenester i fredstid. Hvis man har det, må de i alle fall stå under parlamentarisk kontroll, mente han.

Les Haakon Lies redegjørelse for Lund-kommisjonen på

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/d1446.htm>